

**Результати морфофізіологічного аналізу рослин
пшениці озимої за відновлення вегетації (2016 р.)**

Сорт, лінія	Висота рослин, см	Коефіцієнт кущіння, шт.	Довжина конуса наростання, мм	Вміст цукрів на вузлі кущіння, %
Горлиця МИР	21,1 ¹ / 11,1 ²	3,2 / 1,4	0,65 / 0,48	24,5 / 42,4
Господиня МИР	17,4 / 12,3	4,2 / 1,0	0,67 / 0,49	27,8 / 32,3
Трудівниця МИР	17,9 / 10,7	4,0 / 1,0	0,64 / 0,43	22,0 / 32,3
МПП Валенсія	23,9 / 15,3	3,0 / 1,2	0,76 / 0,43	18,1 / 24,8
МПП Княжна	17,1 / 11,5	3,5 / 1,0	0,73 / 0,50	24,1 / 30,1
Еритр. 37337	20,0 / 15,7	3,2 / 1,2	0,66 / 0,57	24,7 / 42,2
Еритр. 37090	20,4 / 14,0	4,4 / 1,4	0,60 / 0,51	28,1 / 28,1
Лютесценс 36772	19,2 / 14,3	3,2 / 1,4	0,73 / 0,53	20,3 / 17,6
Еритр. 36802	18,6 / 15,8	4,8 / 1,8	0,59 / 0,52	30,6 / 33,0
Подолянка, ст.	20,0 / 14,9	3,0 / 1,6	0,65 / 0,58	30,3 / 29,4
$\bar{x}$	19,6 / 13,6	3,7 / 1,3	0,67 / 0,51	25,1 / 31,2
max	23,9 / 15,8	4,8 / 1,8	0,76 / 0,58	30,6 / 42,4
min	17,1 / 10,7	3,0 / 1,0	0,59 / 0,43	18,1 / 17,6

Примітка: 1 – в умовах МПП; 2 – в умовах НСДС

За результатами проведених досліджень виділено кращі генотипи пшениці озимої (МПП Княжна, Горлиця миронівська, Еритроспермум 36802, Еритроспермум 37090), що мають підвищений адаптивний і продуктивний потенціал. Їх можна використовувати в селекційному процесі для створення вихідного матеріалу, адаптованого до різних екологічних зон.

УДК 636.086.32:631.526.32

БОЖЕНА – ВИСОКОВОРОЖАЙНИЙ СОРТ КОНЮШИННИ ЛУЧНОЇ

А.І. Боженко, О.Є. Сизенко

Носівська селекційно-дослідна станція

Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН, Україна

e-mail: sds11@ukr.net

Забезпечення тваринництва повноцінними кормами тісно пов'язане з вирощуванням високих урожаїв багаторічних бобових трав, особливо конюшини лучної, посіви якої складають лівову частку структури посівних площ у різних природно-економічних районах і екологічних умовах.

Висока продуктивність, рекордний вихід кормового протеїну з одиниці площі, збагачення ґрунту азотом, піднесення загальної культури землеробства – ці та інші властивості конюшини сприяють подальшому зростанню її виробництва.

Зважаючи на вимоги сучасного кормовиробництва та актуальність цього питання на Носівській селекційно-дослідній станції ведеться селекція сортів конюшини лучної, що поєднують біологічний потенціал урожайності з підвищеним вмістом поживних речовин, високою насінневою продуктивністю та стійкістю до несприятливих чинників навколишнього середовища.

Результатом селекційної роботи є створення нового високопродуктивного сорту конюшини лучної Божена, виведеного методом добору з оцінкою по нащадках і наступним формуванням синтетика шляхом об'єднання резервів насіння рослин з високою загальною

комбінаційною здатністю. Сорт двохукісного типу. Форма куща переважно чахоподібна, зустрічаються й прямостоячі кущі. Стебла слабо опушені, середньої товщини, сягають висоти 114 см. Середня кількість міжвузлів 7,1. Кушистість висока, залистяність 47,0%. Листочки великі (3,8 см завдовжки і 2,6 см завширшки), видовжено-овальні, знизу слабо опушені. Суцвіття середньо-великі, видовжено-округлі, часто подвійні. Голівки від світло-рожевого до темно-червоного і червоно-фіолетового забарвлення.

Насіння – строката суміш від світло-жовтого до світло-фіолетового та інших перехідних забарвлень. Маса 1000 насінин – 1,78 г.

Сорт ранньостиглий, зимостійкість висока (97–99%). Добре відростає весною та після скошування. Період вегетації від початку весняного відростання до першого укосу 61–71 день, від першого до другого – 48–52 дні, від першого укосу до повної стиглості насіння – 95–105 днів.

За стійкістю до найбільш поширених хвороб не поступається стандарту Агрос 12 та іншим сортам. Вміст білка в сухій речовині 19,3%. Довговічність – 2–3 роки використання. Сорт стійкий до обсіпання. У станційному випробуванні в середньому за три роки збір сухої речовини становив 16,8 т/га. Сорт Божена забезпечив урожай насіння за ці роки 0,63 т/га, що на 0,7–0,8 ц/га вище стандарту.

Широке впровадження у виробничі посіви нового сорту конюшини лучної Божена, як найбільш урожайного за кормовою масою і насінням та адаптованого до умов вирощування, є значним резервом збільшення виробництва кормів в умовах Лісостепу та Полісся України.

УДК 633.11:631.527:581.1

ДОБІР МОРОЗОСТІЙКИХ ЛІНІЙ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ ПШЕНИЦІ З ГІБРИДНИХ ПОПУЛЯЦІЙ

Н.В. Булавка

Миронівський інститут пшениці імені В.М.Ремесла НААН, Україна

e-mail: mwheats@ukr.net

Для отримання високого врожаю озимих культур незважаючи на несприятливі погодні умови сорти повинні мати достатній рівень стійкості до впливу стресових факторів упродовж зимівлі [1, 2]. У Миронівському інституті пшениці проводиться цілеспрямований пошук щодо вдосконалення та підвищення ефективності методів оцінки та добору селекційного матеріалу пшениці м'якої озимої з рівнем морозостійкості, що гарантує стабільне виживання в зимовий період в умовах Лісостепу України.

Нами розроблено методику створення селекційного матеріалу пшениці м'якої озимої із достатнім рівнем морозостійкості, яка включає такі основні етапи:

- підбір пар для схрещування з урахуванням географічного походження, родоvodu, морозостійкості батьківських компонентів, використання джерел та донорів морозостійкості;
- добір морозостійких форм з гібридних популяцій у $F_2 - F_4$;
- оцінка на морозостійкість отриманого у результаті добору селекційного матеріалу.

Для підвищення виходу морозостійкого селекційного матеріалу у 2012 р. було проведено схрещування (всього 30 гібридних комбінацій) створених нами у попередні роки 5 донорів морозостійкості з визначеною високою загальною комбінаційною здатністю за вказаною ознакою (Лютесценс 453, Лютесценс 484, Лютесценс 885, Лютесценс 696 та Лютесценс 770) з 6 високопродуктивними сортами лабораторії селекції озимої пшениці (Легенда Миронівська, Світанок Миронівський, Пам'яті Ремесла, Оберіг Миронівський, Золотоколоса та Миронівська сторічна). Припускали, що залучення донорів морозостійкості підвищить кількість трансгресивних морозостійких форм у цих популяціях і сприятиме ефективності добору. Для більш ефективного впливу донорів на морозостійкість потомства